

Mustafa Kutlu
**HÜZÜN VE
TESADÜF**

Hikâye

DERGÂH

*Hüzün ve Tesadüf*ün yayın hakları Dergâh Yayınları'na aittir.

Dergâh Yayınları: 192
Sertifika No: 14420
Türk Edebiyatı - Hikâye: 15
Mustafa Kutlu Dizisi: 12
ISBN: 978-975-995-372-0
1. Baskı: Ocak 1999
15. Baskı: Mart 2018

Dizi Kapak Tasarımı: Mustafa Kutlu
Kapak Uygulama: Ercan Patlak
Sayfa Düzeni: E. Gökçe Aksoy

Basım Yeri: Ana Basın Yayın Gıda İnş. Tic. A.Ş.
B.O.S.B. Mermereiler Sanayi Sitesi 10. Cad. No: 15
Beylikdüzü / İstanbul
Tel: [212] 422 79 29
Matbaa Sertifika No: 20699

Kapak Basım Yeri: Hanlar Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 324 08 82

Cilt: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Tel: [212] 445 00 04

Dağıtım ve Satış: Ana Yayın Dağıtım
Molla Fenari Sokak Yıldız Han No: 28 Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

DÜRBÜNLÜ ÇİÇEK

Değirmen arkı evin önündeki ıhlamur ağacının altından geçiyordu. Yaşlı adam ahşap sandalyesinin dört ayağını arkın suyuna gömmüş, sandalyenin sırtını ıhlamura yaslamış, pantolon paçalarını çemrelemiş çıplak ayaklarından birini suya salmış, öteki sandalyenin üzerine çekili, elde yasemin ağzlık ve tütün, yüzü bahçeden yana dönük oturuyor.

Suda yarpuz ve nane kokusu.

Değirmen suyu kasabayı gölgeleyen tepelerin arasına kılıç gibi girmiş bir boğazın epeyce ilerisinden çevriliyor. Tepeler meşelik. Meşelerin koyu yeşilleri arasında ardıçların, karamukların, akçakavakların sarıya uçan açık yeşilleri dalgalanıyor. Birkaç yamaç tarla bu yeşilin ortasına sarı başaklarını sermiş oturuyor.

Dereboğazı tepeleri geçip, sarp kayalara vurarak, geride eflatun buğulara bulanmış Aladağ'ın karlı doruklarına doğru yol alıyor. Aladağ'ın karı yaz-kış kalkmıyor. Temmuzun şakırdayan güneşi

üzerine çöreklense bile, kovuklarına, koyaklarına birikmiş kar, gide gide zirveye kadar gerilese bile büsbütün yok olmuyor. Eteklerde yüzlerce pınar, parıltılı damlacıklar sıçrata sıçrata aşağılara, dere içine iniyorlar. Katır tırnaklarından, dağ lâlelerinden, sümbül ve çiğdemlerden toplanan koku suya siniyor. Kendini bir o yana, bir bu yana vura vura köpüklenen dere hızla akıyor. Boğazı geçene kadar her yamaçtan, her kaya dibinden bir küçük kaynak daha katılıyor suya. Gürgenlerin, kestanelerin, kayın ormanlarının gölgesi düşüyor. Gölcüklerde, suyun incelik süzüldüğü yerlerde alabalıklar oynuyor.

Tepelere doğru indikçe yatağı genişliyor derenin. Taşlar yumuşayıp yassılaşıyor. Dönemecin birini kıvrılırken, bir yarım set ile değirmen arkını buluyor su. Kim bilir hangi zamanlardan hangi ustaların yonttuğu taşlardan geçiyor. Boğazın içinde, yamacın dimdik inen böğrüne oyulmuş arkı uzun süre kovalıyor. Yosun tutmuş destek duvarlarından sızıyor, yabani güllerin, kuşburnu yapraklarının arasından süzülüyor. Az sonra kasabanın kırmızı kiremitli çatıları gözükecek, aşağılara doğru set set inen bağlar, bahçeler. Daha aşağılarda genişleyen ovaya doğru ekin tarlaları, tarlaları dolaşan karga bulutları.

Yaşlı adam suya bakıyor.

Duru su serin nağmeler ile geçiyor ayaklarından.

Her yıl babasıyla birlikte karlar kalkanda, bozbulanık seller akıp derenin hırsı durulanda, bu değirmen arkını bir baştan bir başa dolanırdı. Neresinden bir yontma taş düşmüş, hangi köşesi delinmiş, hangi duvar yıkılmış onarıverirlerdi. Sonra köyden bir imece kurar, artık bir hafta mı, on gün mü sürer arkın çamurunu, kumunu temizlerlerdi. Su değirmene inecek. Değirmen güz boyu dönecek. Buğdayı un edecek.

Adam suya bir kez daha baktı.

İçinden bir üveyik kalktı. Cigarasının dumanını savurdu, elini ak sakalından geçirdi, gülümsedi bile. Durup dururken mırıldanmaya başlamıştı.

Değirmenin bendine / Döner kendi kendine...

Gözlerinin ferî kaçmıştı ama, yine de bahçenin bitimindeki servi kavakların, salkım söğütlerin arasından yün yıkayan, tokaç sallayan karaltıları seçebiliyordu. Hatta bir köşede ocağın dumanını tüttüren evdeşini bile.

Değirmen arkından alınmış bir cılga su, yukarıdaki fidanlığı suladıktan sonra, aşağılara sebze bahçesine doğru iniyordu.

Birden iki erkek, bir kız torun, bu su yatağında cıvıltılarla koşmaya başladılar. Yalınayak, kumları, çamurları, suları sıçratarak yaşlı adamın önünden baharda çayıra çıkmış oğlak sürüsü gibi geçtiler. Kızın iki örük edilip bırakılmış sarı saçlarının ucunda peygamber çiçekleri parlıyor, ortadaki kopul oğlan kabuğu sıyrılmış bir söğüt çubuğu

sallıyor, belki de altındaki olmayan atı koşturuyordu. Öndeki oğlan daha bir iri, iyice hızını almış, yokuş aşağı öyle bir gidiyordu ki, tâ dereye varıncaya kadar kendini durduramadı.

Su değirmeni artık çalışmıyordu.

Kasabaya elektirik geleli beri böyle idi bu. Uçtum akıllının biri senesine varmadan çarşı içinde elektirikle çalışan bir değirmen kurmuştu. Zaten un öğüten de yıldan yıla azalıyordu.

Yaşlı adam değirmenin kuytusunda buldu kendini. Dökülen suyun, dönen taşın sesini duydu. İki taş arasında kırılan buğdayın yanık kokusunu. Koku onu sapla samana, öküze ve harmana, ayran aşına taşıdı. Acıkmıştı galiba. Köroğlu sabahınan kestiği horozu ütüp, tencereye koymuş muydu acaba? Koymuştur, koymuştur. Kanayaklının elinden uçanla kaçan kurtulmaz.

Ağızlığın ucunda sönen cigarayı çıkarıp suya saldı. Dikili dizini indirdi, yelek cebinden saatini çıkarıp baktı, bir de güneşe dikti başını, ezana vardı daha.

Güneşten inen bakışları, evin çatısından ahşap pencerelerine vardı. Pencere önlerinde salkım saçak çiçekler. Küpelerin moru beyazına katılmıştı. Sardunyalar, horoz ibikleri, fesleğenler. Karısı sanki pencerenin gerisinden el ediyor. Kız bir gören olur, gündüz gözü, yapma bunu. Olsun, helalim değil misin, şimdi el etmesem ne zaman edeceğim. Pekalâ işte geliyor, kaynanam duymasın da, kim duyarsa duysun. Körüklü çizmeler

gıcırıyor, merdiven tahtaları inliyor. Bu tahtaları, trabzanları kim ovmuş böyle, kim parlatmış. İyice cama dönmüş, bir yüzünden baksan öteki yüzü görülecek. Görülecek elbet, var mı yedi köyün içinde bir benzeri kızımın, ağırlığınca altun eder. Etsin bre. Madem ki gönül düşürmüştüz, altunu da dökeriz, tarlayı da veririz...

Asırlık ceviz ağacı evi gölgesiyle sarıp sarmalamış. Ceviz gölgesi makbul değildir baba, keselim şunu dediğinde, rahmetli, sen ne dediğini biliyor musun, bu bize ağabeyimden yadigârdır, askere gitmeden üç gün önce dikmiştik diye cevaplamıştı. Sanki Filistin Cephesi'nde şehit düştüğü yerden, o meçhul mezarından kalkıp gelmiş, elde mavzer, gece gündüz bizi bekler. Bu ceviz gölgesi ve bu ev, dallar arasına, pencere pervazlarına, yosunlu çatı kiremitleri, ahşap ambarların kuytu köşelerine, gusülhane mermerlerine, yüklüklerin ıtır kokulu yastıklarına, bir köşede bir gün olur gerekir diye bekletilen gaz lambalarının şiş karınlı camlarına, et kütüğüne, yayık başına, beşik ipine, üzerliğe, iğneye yıllar yılı birikmiş keder ve sevinçten, şükür ve duadan, özlem ve acıdan, sevgi ve heyecandan, tokluk ve yokluktan; hasılı börtü böcek, dede torun, oğul gelin, ağaç çiçek, kapacak dolusu güven. Bu varlığı varedene, bu hürriyeti verene şükran.

Yaşlı adam "Ya Hak" dedi, evden ayırdı kendini, bahçeye daldı.

Dutlar dibine dökülüyor. Dut kuşlarının cayırtısından geçilmiyor.

Birkaç göğsü kınalı küçük kuş dallarda kalmış kiraz ve vişne kalıntılarını gagalıyor. Yuvasını bal armudunun üst çatalına kurmuş bir saksağan çifti ikide bir ağaçlara doğru mızrak gibi dalan kerkenezi kolluyor.

Kerkenezin bir gözü patates tarlasında fink atan farelerde, öteki gözü saksağan yuvasında. Farelere dalacak, lakin mesafe epeyce uzak, saksağanlar ise yuvayı terkedecek gibi değil.

Armutların ve elmaların yanakları kızarıyor.

İncirlerden bal damlıyor.

Mürdüm erikleri kütür kütür.

Zerdalilerin iyice olgunlaşıp artık kavuniçine çalan daneleri, aşağıdaki yeşil maydanoz masarasına pıt pıt düşüyor. Maydanozun yanbaşında yeni biçilmiş yonca tarlası. Tarlanın ortalık yerinde, bir kazığa çakılı uzunca yularına bağlı doru kısrak otluyor. Parlak sağırsında gün ışığı yalap yalap. Arada bir kulaklarını ve başını dikip, iri kara gözlerini yaşlı adamdan yana döndürüyor. Beyaz sekili ön ayaklarını vura vura yumuşak yonca tarlasında çukurlar oluşturuyor. Bir çift hacı leylek yonca tarlasını bir uçtan ötekine arşınlayıp duruyor. Çekirgeden tırtıla, kertenkeleden yavru yılan, ne bulursa nasibine düşeni mideye indiriyor.

Çocuklar üstleri başları ile kendilerini derenin duru serin sularına atıyorlar. Babaları onlar çim-

sin diye bir gölet yaptı. Büyük oğlan kasıklarına kadar ancak gelen suda yüzmeye çabalıyor. Küçüğün bütün derdi, hazır uzanmış iken zıplayıp sırtına binmek onun. Sarı kız kenarda, çömelip kalkarak ve her kalkışta ellerini suya vurarak bir kuş gibi çırpınıyor.

Yüzünde, gözlerinde, kirpiklerinin ucunda damlalar. Damlalarda eleğimsemalar.

Sonra yorulup kendini sıcak kumların üzerine sırtüstü atacak. Gözlerini kısa kısa güneşe bakmaya çalışacak.

Bu çocuklar böylece yorulacak.

Yaşlı kadının tenceresinden haşlanmış horozun buğulu kokusu yayılacak. Bu kokuya bazlamanın, çökeleğin, ayranın, tereyağlı bulgur pilavının kokuları ayrı ayrı karışacak.

Çocuklar, geldikleri gibi yine birden oyunu kesip, sudan çıkarak bostana doğru bir koşu tutturacaklar. Yaşlı kadın tencereyi ocağa vurmadan önce, akkoyunun yününü ayrı, karakoyunun yününü ayrı yerlerde, sal kayalara, yuvarlak taşlı bembeyaz çakıllara yayıvermiştir. Kirli yünler kızgın güneş altında ısındıkça ısınır.

Neden sonra genç adam elinde iri tokacı ile bunları yunacakları taşlar üzerine yerleştirir. Bir su, bir tokaç, bir su, bir tokaç.

Tokaç sesleri derenin iki yamacında yankılanır.

Kasabanın insanları "Yine birileri aşağılarda yün yıkıyor" diye mırıldanır.

Taş ile tahta arasında kalan yün vurdukça kabarır.

Kabardıkça köpürür.

Hikmet-i Hüda, sanki birisi üzerine sabun sürmüş, deterjan dökmüş gibi köpürür.

Yün bu, tokacı yedikçe kendini yıkar.

Yıkandıkça açılır, kirinden pasından uzaklaşır. Bir su, bir su daha derken insanın yüzüne gülmeye başlar rengi.

Yünün rengi, toprağın, yaprağın, sapın, samanın, çayırın, tahtanın, tasın, kuşun rengi gibi yüzüne gülümser insanın. Yıkana yıkana kendisi olmuş bir renk. O güldükçe tokacı vuran keyfe gelir. Bakarsın bir tokacın yanına, bir tokaç daha eklenir. Karı koca, bu âhenk ile vur ha vur ederler...

Türkü işte böyle doğar. Bu renklerden, bu eğilip doğrulmalardan, bu sudan, bu parlayan dişlerden, gülüşlerden, koşuşan çocuk cıvıltılarından, üzerimize yağmur gibi yağan kokulardan, nâneden, yarpuzdan, iğde çiçeğinden vesaireden.

Kirini bırakan yün artık teyzelerin, yeğenlerin eline geçer. Duru sudan bir daha, bir daha, bir daha geçer. Öyle ki kaldırıp sıkıldığında üstünden geçen su ne ise, altından akan da o olur...

Yaşlı kadın bu defa yıkanmış yünü yine ayrı ayrı yerlere götürüp iri yuvarlak, temiz taşların düz kayaların üzerine serer.

Yine güneşe terkeder onları.

Çocuklar o koşu ile bostana varmıştır.

Onların ayak tıptırtısına sakallı çayır kuşları, üveyikler, birkaç kuyruk sallayan havalanmıştır.

Büyük oğlan önce domateslere saldırır. Kuytuda

kalmış, diri, sert ve serin domateslere. Fidelerin gövdesine dokundukça bacakları, elleri, genizler yakan bir domates kokusuyla kaplanır. Oğlan işte buna dayanamaz. Eliyle göğsü arasına zorla sıkıştırıldığı domateslerden en irisine, en olgununa bir diş basar. Foşurdayan kırmızı su dudaklarından çenesine, oradan ince boynuna, derken göğsüne doğru iner.

Küçük oğlan kol gibi iki hıyar koparmıştır. Birini ucundan ısıtır, bir başkasını aramaya koyulur. Sarı kızın bir elinde sivri yeşil biberler, ötekiyle iri mor bir patlıcana asılmaktadır.

Kız asılır, patlıcan asılır... Derken...

Patlıcanın sapı kopar, kız sırtüstü yere.

İşte tam bu sırada o alaca fino evin köşesinden ve yaşlı adamın önünden fırlayıverir. Küçük hevhevler ile önce yonca tarlasındaki leyleklere saldırır, doru kısırağı ürkütür, çamurda kayar, yokuşta tökezler, yumuk yumuk gelip sarı kızın başına dikilir...

Nerde kaldın sen bakayım, ha, nerde...

Yaşlı adam sandalyeden indi, sudan çıktı. Çemreli paçalarını düzeltti, ayakkabılarını giydi. Abdestini almış, elini, yüzünü kurulamıştı.

Ezan okunmaya başlamıştı.

Adam ıhlamur ağacı ile evin aralığından ezana doğru kaybolup gitti.

Yaşlı kadın bir elinde kulplu tencere, ötekinde bazlamaları koyup bağladığı çıkın, bahçeye, bostana, ağaçlara, eve, yaşlı adama doğru yürüdü. Zerdaliye varınca eğilip iki deste maydonoz kopardı, koparırken yok oldu.

Teyzelerle yeğenler kuru yünleri çuvallara doldurmuşlardı. Çuvallar omuzlarında, elleri bellerinde, ıslak etekleri ile salına salına geçip gittiler. Genç adam ve genç kadın, tekneyi tokacı, seleyi sepeti, sabunu kovayı topladı. Onlar da ötekiler gibi aynı yolu yürüyüp çocuklara ulaştılar. Çocukların üzerine bir ağırlık çökmüştü. Uslu uslu babalarının elinden, analarının eteğinden tutarak sessizce uzaklaştılar.

Alaca fino bir onların ardından baktı, bir de dönüp az önce türkülerin söylendiği dere kıyısını gözden geçirdi. Sessizlik ve ıssızlıktan ürktü.

O da ötekilerin ardından yok oluşa doğru atıldı. Derenin şırıltısı kesildi.

Rüzgâr sustu.

Kuşlar, ağaçlar, bulutlar, meyveler, serviler, tepeler, dağlar her şey, her şey kayboldu. Ortada hiçbir şey kalmadı. Hiç.

Bir çocuk, bir eflatun kakhaha çiçeğinin dürbününden bakmış ve bir serap görmüştü. Hepsi bu...